

приватного колекціонування, можна було сформулювати у більш стриманій формі. У зв'язку з цим, цікаво зауважити, що у новітньому кодексі Американської асоціації музеїв приватне колекціонування практично не розглядається як серйозна проблема. Проте в 1990–і виникає новий актуальний елемент професійних кодексів для музейників. Це конфлікт між цінностями і цілями бізнесу та керівництва і культурою на основі традиційних підходів до музею. Не випадково британські і американські асоціації музеїв вважають за необхідне регулярно оновлювати існуючі кодекси [9].

І так, як показує розгляд історії формування і інституалізації фаху «музейника» як професіонала дозволяє виділити декілька аспектів, які проявляються в тенденції до використання етичних кодексів, і вплив цього на перетворення музейної діяльності в професію. **Таким чином, в музейному середовищі етичні кодекси покликані вирішувати наступні задачі:**

- А. Керівництво професійною спільнотою;
- Б. Захист музеїв і їх цінностей від зовнішніх факторів;
- В. Класифікація і дефініція агентів спільноти.

Вказані три позиції дозволяють однозначно відповісти на питання про те, чи являється музейна спільнота спільнотою професіоналів. Ба більше чи може музейна діяльність трактуватися в якості професії. Виділення унікального суб'єкта дії, присутність постійних форм практики, стандарти роботи і поведінки, що склалися і артикулюються і найголовніше – все це вказує на той значний вплив, який морально-нормативний вимір впливає на формування і визнання професії.

Список використаних джерел

1. Богуславський М. Міжнародна охорона культурних цінностей. Охорона культурної спадщини. Зб. міжнародних документів. – К.: Артк. 2002.
2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gracheru62narodru/Weber/Politics.htm>.
3. Де Джордж Р. Т. Делова етика. – М., 2003.
4. Ігнаткін І. Охорона пам'яток мистецтва і культури. – К.: Вища школа. 1990.
5. Прибета І. В. Міжнародна охорона культурної спадщини. – К., 2002.
6. Кодекс музейної етики від ІКОМ // Наукові записки Державного природознавчого музею. – 2007.
7. Mensch P. V. Towards methodology PHD thesis, University of Zagreb, 1922 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.otherspace.co.uk/students/simoncaslaw/thesis/standarts/PVNetics PHD.htm>.
8. Тимошенко Н. Ділові культури в міжнародному бізнесі. – К., 2011.
9. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування. – К., 1999.

References

1. Boguslavs'kyj M. Mizhnarodna ohorona kul'turnyh cinnostej. Ohorona kul'turnoi' spadshhyny. Zb. mizhnarodnyh dokumentiv. – K.: Artek. 2002.
2. Veber M. Protestants'ka etyka i duh kapitalizmu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://gracheru62narodru/Weber/Politics.htm>.
3. De Dzhordzh R. T. Delovaja jetika. – M., 2003.
4. Ignatkin I. Ohorona pam'jatok mystectva i kul'tury. – K.: Vyshha shkola. 1990.
5. Prybjeta I. V. Mizhnarodna ohorona kul'turnoi' spadshhyny. – K., 2002.
6. Kodeks muzejnoi' etyky vid IKOM // Naukovi zapysky Derzhavnogo pryrodoznavchogo muzeju. – 2007.

7. Mensch P. V. Towards methodology PHD thesis, University of Zagreb, 1922 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.otherspace.co.uk/students/simoncaslaw/thesis/standarts/PVNetics PHD.htm>.

8. Tymoshenko N. Dilovi kul'tury v mizhnarodnomu biznesi. – K., 2011.

9. Chmut T. K. Etyka dilovogo spilkuvannja. – K., 1999.

Bukovskiy I. V., Ph.D., assistant professor of History, Museology and Cultural Heritage, National University «Lviv Polytechnic» (Ukraine, Lviv), ivan.armia@gmail.com

Some moments of moral administration in the professional ethics of museum employee

The problem of moral regulation of a memorial protection activity, work practices, individual museum and museum corporations at all increasingly appears on the agenda for the protection of historical, cultural and nature heritage of humanity. The problem solving has come a long historical period that has several stages. The first international conventions have built in the end of the 19th century – at the beginning of the 20th century. It could moderate the behavior of the belligerents in military conflicts for conservation historical and cultural heritage. Since those times they have been making a lot in the national corporation and memorial guards sphere. As a result was the adoption of a number of international ethical codes.

Nowadays, the moral regulation of memorial guards' activity carries out with the help of the most unified codes. For example, codex of museum ethics by ICOM covers all kinds of museum and memorial protection activity. Also, the attention to this problem is dictated by the fact that museums and memorial protection establishments are increasingly commercialized in the modern world. They pass to self-sufficiency and inclusion in the global system of tourism and recreation.

Life gives us new challenges for the moral and ethical regulation of museum association.

Keywords: moral and ethical regulation, codex of museum ethics national cultural heritage, professional ethics, profession.

* * *

УДК 338.43(477):339.13

Ігнатенко М. М.,
доктор історичних наук, професор кафедри загальної історії, правознавства та методик навчання, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди» (Україна, Переяслав-Хмельницький), 8117836@ukr.net

АДАПТАЦІЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ПРОДОВОЛЬНОГО РИНКУ: СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН

Проаналізовано спроби адаптації аграрної галузі України (після проголошення незалежності) до світового продовольчого ринку. З'ясовано, що головною проблемою було переведення економіки з командних засад господарювання до ринкових. Ринку перестав обслуговувати економіку чи навіть її окрему локальну ділянку, а став координувати виробництво і всю економіку, управляти нею. Відповідно, і аграрний ринок почав виступати системою установ, методів і ресурсів, головним завданням яких була координація та управління агропромисловим виробництвом країни на основі обмінних процесів, з метою задоволення споживчих потреб її громадян. Доведено, що вітчизняні продуктивні ринки часто діяли спонтанно, були позбавлені зовнішнього цілеспрямованого впливу та формувалися в умовах «ініціації» реальних потоків товарів та послуг. Державі проблему адаптації української аграрної галузі до світового продовольчого ринку вирішити так і не вдалося. В процесі роботи використувувались загальнонаукові та спеціальні принципи: науковості, історизму, об'єктивності, системності, плоралізму.

Ключові слова: аграрна галузь, ринкова економіка, реформи, продовольчий ринок, аграрна політика, експорт, селянство, економічна криза.

Аграрний ринок – як одне з найдавніших явищ економічного життя, а відтак людської цивілізації взагалі (першими предметами обміну були результати праці землеробських і скотарських племен), потребував відродження та формування в Україні після проголошення незалежності у 1991 році. В Україні

ринок у тому розумінні, яке пропонує капіталістична економіка, перестав існувати відразу із згоранням Непу в другій половині 1920-х років і був замінений державним плановим розподілом матеріальних ресурсів. Формування ринкової аграрної економіки в Україні відбувалося в особливо відмінних від світової практики умовах, оскільки не існувало досвіду переходу від державних засад до ринкових.

Основні стратегічні напрямки аграрних реформ, що намагались проводити в Україні після проголошення незалежності та їх наслідки, аналізував в своїх роботах П. Т. Саблук [1; 2]. Дослідник робить аргументований висновок, що сталий розвиток агропромислового комплексу є запорукою надійності та стабільності держави. Особливості організації сільськогосподарського ринку в незалежній Україні вивчав Ю. С. Коваленко [3; 4]. Аграрну кризу та роль держави в контексті ринкових перетворень в економіці досліджували П. М. Макаренко [5], П. І. Гайдуцький [6], О. С. Бондар [7], Л. І. Аболкін [8]. Але аспект адаптації аграрного ринку до світового продовольчого ринку не був предметом спеціального дослідження. Мета статті: проаналізувати складності процесу пристосування аграрного сектору України до світового продовольчого ринку у 1991–2008 рр. (з моменту проголошення незалежності України і до початку світової економічної кризи). Для досягнення мети вирішувались наступні завдання: проаналізовано ситуацію в аграрному секторі, що склалась внаслідок переходу від командної до ринкової економіки; з'ясовано досягнення та прорахунки в процесі спроб адаптації сільськогосподарської галузі незалежної України до світового продовольчого ринку.

В 1991–1994 рр. в Україні, з одного боку, щось робилось в напрямі лібералізації економічної діяльності, а з іншого – інституційні й організаційні нововведення та перетворення майже не проводились. Чимало ключових проблем розв'язувались із великим запізненням. Деякі експерти ці явища пояснювали економічним застоєм, що став можливим внаслідок відсутності реформ; провалом політики лібералізації; опором потужної економічної еліти; нерозуміння ринку громадянами; спробами перенести на ґрунт України немодифіковану англо-американську модель капіталізму [1, с. 7]. Спрощення розуміння політиками і державними службовцями ринку, ринкових відносин і зведення його до елементарної схеми, що базувалась на вільній купівлі–продажу і виключала будь-яке державне регулювання, саме й призвело до порушення міжгалузевих відносин, різкого погіршення паритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, стійкого падіння виробництва. Перехід до ринку в Україні не базувався також на принципі поступовості – найбільш вдалому і доцільному для адаптації виробників до підприємництва. Більшість політиків і економістів вважали, що сільське господарство найбільш підготовлене до переходу до ринку, тому вводили його слід швидко, зразу і в повному обсязі [5, с. 27].

В Україні при проведенні економічних реформ використовувалась теорія мікрорегулювання, яку на Заході називали монетаризмом. Цей підхід, заснований на лібералізації економіки і саморегулюванні ринку, запереченні державного регулювання, спричинив руйнування і зубожіння населення. Світовий досвід

засвідчував, що ринок, що являв собою систему відносин, заснованих на співставленні попиту і пропозиції, абсолютно вільним не може бути. Ринкові відносини підлягають науково обґрунтованому управлінню через такі важелі як ціна, податок, фінанси, кредит. Успіхи сільського господарства країн Західної Європи, США, Канади, Японії, Китаю зобов'язані не стільки розвитку ринкових відносин, скільки обмеженню ринкових механізмів саморегулювання. Йдеться про державні програми підтримки через дотації, ціни, квоти, кредитно-податкову політику. Особливо велике значення мала державна підтримка села. В кінці 1990-х – поч. 2000-х років витрати України на здійснення аграрної політики в розрахунку на душу населення становили 5 дол., тоді як у США – 271, Канаді – 238, ЄС – 480 дол. [2, с. 13].

Формування аграрного ринку в Україні просувалось повільними темпами. Перший серйозний крок у цьому плані державою було зроблено після стрімкого наростання в 1991–1994 рр. диспаритету цін на промислову і сільськогосподарську продукцію. В січні 1995 р. Президент України видав Указ «Про заходи щодо реформування аграрних відносин», який, запровадивши біржову торгівлю, дозволив подвоїти ціни на зерно. В подальшому дія цього механізму призупинилася. Після лібералізації експорту зерна та втрати державного-контролю на зерновому ринку в 1999–2000 рр. Президент України вдруге змушений був втрутитися в ситуацію, видавши 6 і 29 червня 2000 р. два Укази з питань аграрного і зернового ринку. Ціни на зерно стали світовими. В 2001 р. сільське господарство одержало 1,4 млрд. прибутку [6, с. 4].

Науковці одностайні були в тому, що в Україні зберігався застарілий підхід до розуміння територіальної організації сільськогосподарської виробництва. На їхню думку, надалі воно не могло ототожнюватись ні з розміщення окремих сільськогосподарських культур, галузей тваринництва, на за однорідністю сільгоспідприємств. Методологічно правильне уявлення – це група підприємств, що створювали територіально-економічну єдність – ринки [7, с. 133].

Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку» від 6 червня 2000 р. передбачав саме створення широкої ринкової мережі, а також забезпечення умов для максимально прозорої реалізації продукції через систему відповідальних стимулів. Вона полягала в тому, що продукція, яка ішла на переробку, чітко обліковувалась, аби не було претензій один до одного з боку продавця і покупця. Встановлювалась «цінова виделка» на продукцію, яка продавалась на ринку: від середньої встановленої тут до базової, визначеної урядом [7, с. 135].

Після виходу Указу Президента України «Про першочергові заходи щодо формування і функціонування аграрного ринку» (червень 2000 р.) активізувалась робота по створенню інфраструктури аграрного ринку. Слід зауважити, що окремі спроби стабілізувати економічну ситуацію указами Президента України та постановами уряду не давали бажаних результатів. Ще 22 вересня 1994 р. Кабінет міністрів України ухвалив постанову «Про заходи щодо стримування заростання цін на цукор, вироблений з цукросировини вітчизняного виробництва», якою передбачалося припинення

стягнення акцизу та зменшення ПДВ та 10%. Внаслідок цього з'явилися давальницькі схеми переробки, бартер та натуральна оплата праці. До збуту цукру долучалися такі оператори як: сільськогосподарські підприємства, їхні працівники, постачальники, посередники. Діяли вони часто не узгоджено, мали неоднакові економічні можливості. Отже, виникала потреба періодичного «збивання» ціни, але продукт дорожчав – і ціна доходила до 50 коп. за 1 кг [4, с. 106]. Від цього програвали всі, включаючи і споживача, оскільки він змушений був купувати імпортний цукор за ціною 3 грн. за 1 кг. Занепадало вітчизняне виробництво. Розуміючи це, уряд 24 травня 1997 р. прийняв постанову «Про регулювання ринку цукру», якою адміністративно встановлювалася оптово-відпускна ціна 1190 грн. за 1 т. Крім того цим документом заборонялось продавати цукор за нижчою ціною. Але через низьку виконавчу дисципліну та нормативно-правовий нігілізм рішення не працювало, і ціни зростали. 27 лютого 1998 р. Кабінет міністрів ухвалив ще одну постанову «Про нарощування обсягів виробництва цукрових буряків та цукру у 1998 та 1999 роках», якою зобов'язав обласні держадміністрації довести обсяг збору цукрових буряків до 30 млн. т. та виробництво цукру – до 3464 тис. т [4, с. 107]. Внаслідок, спад виробництва зупинити не вдалося. Спроби уряду адміністративно регулювати розвиток галузі були шкідливими.

В Україні, таким чином, не було створено організаційно-економічних механізмів. В країні, де сільське господарство залишалось збитковим і знаходилося в глибокій кризі, система державної підтримки лише зароджувалася. На відміну від розвинутих країн, в Україні протягом досліджуваних років державна підтримка носила хаотичний характер і спрямовувалась на забезпечення функціональних можливостей господарств, ігнорувалась світовий досвід організації аграрного ринку. В розвинутих країнах Європи організація та управління сільськогосподарським ринком здійснювалось на чіткій законодавчій основі. У Франції – це закон 80–502 від 4 липня 1980 р. щодо між професійних об'єднань як центрів організації та управління продуктовими ринками. В Нідерландах галузеві ринки регулюються ухваленим в 1950 р. Законом про організацію сільського господарства. У США Конгрес намагався регламентувати законами навіть дрібні деталі регулюючого механізму. В Японії існували оптові ланки ринкової інфраструктури [4, с. 106]. Отже, ринкове середовище, що формувалось, залишалось розбалансованим.

Світова практика також свідчила, що ринкові механізми не були самодостатніми і потребували організованого і синхронного регулювання як ринку, так і держави. Однак в Україні цієї тенденції не дотримувались. У доповіді Світового банку виділялося п'ять основних завдань, які повинні виконувати держава і без яких неможливий сталий економічний розвиток: утвердження основ законності; підтримка збалансованості політичної обстановки; фінансування базових соціальних послуг та інфраструктури; підтримка незахищених верств населення; охорона навколишнього середовища [8, с. 3].

Сформований в Україні аграрний ринок не виконував основних функцій: в організації оптової і роздрібної

торгівлі було чимало прорахунків; не забезпечувались умови для конкуренції; не досягався ефективний контроль за якістю, транспортуванням і зберіганням продукції; лише зароджувалась інформаційне і консалтингове обслуговування. Аграрний ринок, що діяв, контролювався посередницькими структурами, які мали на меті якомога менше заплатити сільгоспвиробнику за вирощену продукцію і найдорожче продати споживачеві. Зубожілі перші і другі. Крім того, створювалось враження штучного перевиробництва продукції, та нібито сприятливих умов для її експорту. При цьому втрачався саморегульований сенс ринку. Процес спеціалізації виробництва та розподіл виробництва між природно-економічними зонами і в їх середині надзвичайно актуалізувався по мірі входження у світове ринкове річище. В США тривалий час назад сформувались і функціонували великомасштабні спеціалізовані зони товарного виробництва зерна, кукурудзи, сої, молока, інших видів сільгосппродукції [9, с. 5].

Україна постала перед завданням переходу не лише до ринкової економіки, а й до нового технологічного виробництва, до інформаційного суспільного розвитку. Ринкові відносини показали, що вони несли не лише позитиви, а й свої негативи, зокрема циклічний розвиток виробництва, який супроводжувався економічними банкрутствами, кризами, безробіттям, значним майновим та соціальним розшаруванням населення, розвитком монополістичних процесів. Аналогічні зміни стали властивими і для України. Так, у 1993 р. ціни на продукцію сільського господарства проти 1990 р. зростали в 9,1 рази повільніше, ніж на продукцію харчової промисловості й у 3,2 рази, ніж на матеріально-технічні ресурси [10, с. 9].

Отже, в Україні на кінець досліджуваних років не було створено законодавчу і нормативну основу для функціонування ринку. Система організації управління ринковою інфраструктурою, галузеві і міжгалузеві об'єднання виробників, продуктові ринки часто діяли спонтанно, тобто були позбавлені зовнішнього цілеспрямованого впливу і розвивались за ліберальними принципами. Аграрний ринок формувался в умовах «тінізації» реальних потоків товарів і послуг. Процеси протікали так, що інколи не могли фіксувати органи офіційної статистики. Приміром статистичний бюлетень «Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за січень – листопад 2003 року» вказував, що за «іншими каналами» (прямими угодами між покупцем і продавцем) було реалізовано 59% зерна, 74% насіння соняшнику, 61% картоплі, 68% птиці, 60% яєць та цукру, 46% овочів і навіть 12% молока та 23% цукрових буряків [3, с. 23]. Слід зазначити, що умови, які б забезпечили швидкий успіх перетворень, у повному і регламентованому в часі обсязі не були виконані. Досвід розвинутих країн світу свідчив, що запоруюко їх успіху стало комплексне і одночасне виконання наступного набору завдань: впровадження приватної власності на засоби виробництва, розвиток конкуренції, що базувалось на співвідношенні попиту і пропозиції та вільної ринкової ініціативи; використання робочої сили як товару; введення державного регулювання там, де ринок не забезпечував потрібних суспільству результатів. Крім того, країни, що здійснювали перетворення, визначали пріоритети і починали їх із

радикальних змін у сільському господарстві. Тобто дотримувались об'єктивних економічних законів. Це робилося з метою посилення соціального сприйняття перетворень, оскільки продовольчий додаток формував позитивний емоційний настрій громадян, адекватне сприйняття ними політичних рішень. В Україні було обрано модель перетворень, яка передбачала швидко переструктуризацію ресурсів і засобів виробництва. Практично мало, що робилось у плані створення ефективної системи виробничих відносин, зміни старого (консервативного) менталітету селян. Як результат, прискорення нав'язування змін непередбаченої селянській свідомості часто викликало несприйняття, а то і відторгнення пропонованих змін. Часто перехід до ринку видавався як самоціль, а не засіб створення соціально орієнтованої економіки.

Список використаних джерел

1. Саблук П. Т. Основні напрями підвищення ролі аграрної науки в умовах трансформації агропромислового виробництва до ринкових відносин / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2005. – №9. – С.3–9.
2. Саблук П. Т. Стабільні економічні умови як фактор послідовного підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2003. – №1. – С.12–17.
3. Коваленко Ю. С. Наукові засади та основні тенденції формування аграрного ринку в Україні / Ю. С. Коваленко // Економіка АПК. – 2004. – №3. – С.19–29.
4. Коваленко Ю. С. Концептуальні основи організації сільськогосподарського ринку в Україні / Ю. С. Коваленко // Економіка АПК. – 1999. – №1. – С.105–108.
5. Макаренко П. М. Причини аграрної кризи і недооцінка ролі держави в умовах ринкових перетворень / П. М. Макаренко // Економіка АПК. – 2002. – №4. – С.22–29.
6. Гайдучський П. І. Аграрний ринок: уроки і завдання / П. І. Гайдучський // Економіка АПК. – 2002. – №5. – С.3–9.
7. Бондар О. С. Економічні умови функціонування регіонального аграрного ринку / О. С. Бондар // Економіка АПК. – 2003. – №8. – С.133–137.
8. Аболкин Л. И. Роль государства и борьба с экономическими догмами / Л. И. Аболкин // Экономист. – 1998. – №9. – С.3–4.
9. Крисальний О. В. Теоретико-методологічні засади розвитку спеціалізації і сільськогосподарської кооперації в постреформованому аграрному виробництві / О. В. Крисальний // Економіка АПК. – 2007. – №6. – С.3–10.
10. Крисальний О. В. Формування системи державної підтримки розвитку агропромислового виробництва в Україні / О. В. Крисальний // Економіка АПК. – 1998. – №7. – С.8–14.

References

1. Sabluk P. T. Osnovni naprjamy pidvyshhennja roli agrarnoi nauky v umovah transformacii' agropromyslovogo vyrobnytva do rynkovykh vidnosyn / P. T. Sabluk // Ekonomika APK. – 2005. – №9. – С.3–9.
2. Sabluk P. T. Stabil'ni ekonomichni umovy jak faktor poslidovnoho pidvyshhennja efektyvnosti sil's'kogospodars'kogo vyrobnytva / P. T. Sabluk // Ekonomika APK. – 2003. – №1. – С.12–17.
3. Kovalenko Ju. S. Naukovi zasady ta osnovni tendencii' formuvannja agrarnogo rynku v Ukraini / Ju. S. Kovalenko // Ekonomika APK. – 2004. – №3. – С.19–29.
4. Kovalenko Ju. S. Konceptual'ni osnovy organizacii' sil's'kogospodars'kogo rynku v Ukraini / Ju. S. Kovalenko // Ekonomika APK. – 1999. – №1. – С.105–108.
5. Makarenko P. M. Prychyny agrarnoi' kryzy i nedoocinka roli derzhavy v umovah rynkovykh peretvoren' / P. M. Makarenko // Ekonomika APK. – 2002. – №4. – С.22–29.
6. Gajduc'kyj P. I. Agrarnyj rynok: uroky i zavdannja / P. I. Gajduc'kyj // Ekonomika APK. – 2002. – №5. – С.3–9.
7. Bondar O. S. Ekonomichni umovy funkcionuvannja regional'nogo agrarnogo rynku / O. S. Bondar // Ekonomika APK. – 2003. – №8. – С.133–137.

8. Abolkin L. I. Rol' gosudarstva i bor'ba s jekonomicheskimi dogmami / L. I. Abolkin // Ekonomist. – 1998. – №9. – С.3–4.

9. Krysal'nyj O. V. Teoretyko-metodologichni zasady rozvytku specializacii' i sil's'kogospodars'koi' kooperacii' v postreformovanomu agrarnomu vyrobnytvi / O. V. Krysal'nyj // Ekonomika APK. – 2007. – №6. – С.3–10.

10. Krysal'nyj O. V. Formuvannja systemy derzhavnoi' pidtrymky rozvytku agropromyslovogo vyrobnytva v Ukraini / O. V. Krysal'nyj // Ekonomika APK. – 1998. – №7. – С.8–14.

Ihnatenko M. M., PhD of History, professor, department of the history, science of law and methods of teaching, «Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University of Perejaslav-Khmelnytsky» (Ukraine, Perejaslav-Khmelnytsky), 8117836@ukr.net

Adaptation of the Ukrainian agricultural domain to the world food market: the core of the problem and tendencies of its changes

The article analyzes the attempts of adaptation of the Ukrainian agricultural domain (after proclamation of independence) to the world food market. It was established that the main problem was the transfer from a command economy model to market economy model. The market stopped to serve the economy or its certain parts, the market began to coordinate the production and the whole economy. Consequently, the agricultural market started to serve as a system of institutions, methods and resources, the main task of which were the agricultural production's coordination and management on the basis of exchange processes for the purpose of the satisfaction of the population's consumption needs. It was found out that food markets tended to work spontaneously, were deprived of external targeted influence and were formed in the shadows of actual flow of goods and services. The state didn't manage to solve the problem of adaptation of the Ukrainian agricultural domain to the world food market. In the academic paper were used such general and specific principles as scientific, historical, impartial, systemic and pluralistic approaches.

Keywords: agricultural domain, market economy, reforms, food market, agricultural policy, export, peasantry, economic crisis.

* * *

УДК 37

Ісаєнко О. О., кандидат історичних наук, доцент, Київський університет ім. Бориса Грінченка (Україна, Київ), o.isaienko@kubg.edu.ua

ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ МЕДІАОСВІТНЬОЇ СФЕРИ

Представлено предметний аналіз основних категорій і понять медіаосвітньої сфери: медіакультура, медіаосвіта, медіаграмотність, критичне мислення, медіакомпетентність, вміщені у наукових фахових публікаціях, з метою визначити і з'ясувати їхнє змістове навантаження, сутнісні характеристики та головні ознаки. За результатами дослідження можемо констатувати, що медіаосвітня сфера є вкрай важливою, особливо для підрастаючого покоління, оскільки вона формує світоглядну позицію, ціннісні характеристики індивіда, критичне сприйняття медіасвіту, забезпечує захист від шкідливого медіавпливу та інших загроз і ризиків, що несуть численні медіатексти, дає можливість оцінювати, створювати і передавати медіаповідомлення у різноманітних формах і жанрах, а також аналізувати складні процеси соціокультурного і політичного контексту функціонування медіа в суспільстві, розумітися на кодових і репрезентативних системах, що використовують медіа.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаграмотність, медіакультура, медіаспоживання.

Актуалізація медіакультурної галузі тісно пов'язана з шаленим розвитком інформаційно-комунікативних технологій – Інтернет, цифрові медіа, соціальні мережі, мобільні гаджети тощо. Технічний, технологічний, комунікаційний та загалом функціональний розвиток зарубіжних та вітчизняних засобів масової комунікації за останні два десятиліття підштовхнув громадськість, професійні об'єднання та соціальні інституції до вирішення питань, пов'язаних із компетентним споживанням різними соціальними,